

ЗАШТО ЈЕ БИТНО ДА ДОНОСИТЕ СТРАТЕГИЈЕ БЕЗБЕДНОСТИ САОБРАЋАЈА?

Danas se sve manje raspravlja o tome da li je moguće, već kako je optimalno upravljati bezbednošću saobraćaja. Mnoga teorijska istraživanja i praktična iskustva najrazvijenijih zemalja ukazuju da je moguće upravljati bezbednošću saobraćaja na putevima.

Strategije bezbednosti saobraćaja i Akcioni planovi su najvažniji instrumenti, odnosno metodi koji doprinose optimalnom upravljanju bezbednošću saobraćaja na nivou lokalnih samouprava. Obaveza lokalne samouprave je da donose Strategiju bezbednosti saobraćaja i Akcioni plan bezbednosti saobraćaja, dokumente koji treba da budu usklađeni sa Nacionalnom strategijom i Nacionalnim planom bezbednosti saobraćaja Republike Srbije. Akcioni plan se donosi na osnovu strategije.

Strategija predstavlja okvire za planiranje rada u oblasti bezbednosti saobraćaja. Strategija može da se nastavlja na strategijske dokumente o razvoju saobraćaja, odnosno da proizilazi iz tih dokumenata. Međutim, veoma je važno međusobno usaglašavati dokumente na različitim nivoima.

Akcioni plan bezbednosti saobraćaja je strateški dokument koji prati Strategiju. Ovaj dokument za kraći period (obično jedna ili dve godine do maksimalno pet godina) konkretizuje mere bezbednosti saobraćaja, odgovornost (nosiocima aktivnosti), način i dinamiku sprovođenja.

Strategija ima karakter politike i donosi se na najvišem političkom nivou (donosi ih najviša zakonodavna vlast – skupština). Plan je akcioni (izvršni) dokument i donosi ga najviša izvršna vlast (vlada - veće).

1.   NORMATIVNI OSNOVI ZA DONOŠENJE STRATEGIJE BEZBEDNOSTI САОБРАЋАЈА U LOKALNOJ SAMOUPRAVI

Zakon o lokalnoj samoupravi u članu 20. i članu 32. tačka 6. definiše osnove za donošenje strateških dokumenata u lokalnim samoupravama u Republici Srbiji. U vezi sa tim, osnov predstavlja i određeni član Statuta lokalne samouprave.

U članu 11. Zakona o bezbednosti saobraćaja na putevima (u daljem tekstu: Zakon) definisano je da Vlada donosi Nacionalnu strategiju bezbednosti saobraćaja na putevima. Ona sadrži najznačajnija obeležja postojećeg stana bezbednosti saobraćaja, dugoročne i kratkoročne ciljeve, smernice, ključne oblasti rada i rokove za donošenje odgovarajućeg Nacionalnog plana bezbednosti saobraćaja.

Nacionalnu strategiju predlaže Telo za koordinaciju poslova bezbednosti saobraćaja Vlade Republike Srbije za period od najmanje pet godina, do kraja juna u poslednjoj godini važenja Nacionalne strategije.

Zaključkom Vlade Republike Srbije od 2014. godine donete su Polazne osnove za donošenje Nacionalne strategije bezbednosti saobraćaja u Republici Srbiji. One sadrže viziju i ciljeve, ključna načela, područja delovanja sa smernicama i rok za donošenje Nacionalne strategije.

Konačno, Vlada Republike Srbije je u toku 2015. godine usvojila Nacionalnu strategiju bezbednosti saobraćaja Republike Srbije za period 2015-2020. godine.

Na osnovu svega navedenog, a u skladu sa članom 13. Zakona, skupštine jedinica lokalne samouprave imaju sve uslove za donošenje strategije bezbednosti saobraćaja na putevima koja mora biti usklađena sa Nacionalnom strategijom.

2. PUT OD IZRADE DO DONOŠENJA STRATEGIJE U LOKALNOJ SAMOUPRAVI

Savet za bezbednost saobraćaja u lokalnoj samoupravi (u daljem tekstu: Savet) je ključni subjekt za izradu nacrtu Strategije bezbednosti saobraćaja.

Odlukom o osnivanju Saveta, Pravilnikom o radu Saveta i Programom realizacije sredstava za finansiranje unapređenja bezbednosti saobraćaja na području lokalne samouprave definišu se odrednice u vezi sa izradom nacrtu Strategije bezbednosti saobraćaja.

Na prvom mestu, Savet treba da u okviru Programa realizacije sredstava za tekuću godinu definiše i stavku kojom će finansirati izradu nacrtu strategije bezbednosti saobraćaja na području lokalne samouprave. Nakon usvaja programa od strane opštinskog/gradskog veća, ispunjeni su normativni preduslovi za izradu nacrtu Strategije.

Veoma bitan element za celokupan postupak izrade i donošenja strategije su i finansijska sredstva. U zavisnosti saobraćajno-tehničkih karakteristika mreže puteva i ulica, veličine i strukture lokalne samouprave, i celokupne problematike bezbednosti saobraćaj, zavisice i veličina neophodnog budžeta potrebnog za donošenje Strategije. Potrebno je istaći da ne postoji sistem po kome se određuje iznos neophodnih sredstava potrebnih za izradu nacrtu strategije.

Potrebno je da Savet na sednici donese Odluku o formiranju radne grupe koja će izraditi nacrt Projektnog zadatka za izradu nacrtu strategije bezbednosti saobraćaja. Radna grupa treba da bude sastavljena od članova koji poseduju iskustvo u izradi strateških dokumenata i iskustvo u oblasti bezbednosti saobraćaja.

Radna grupa koja sačinjava projektni zadatak ima najvažniji zadatak u postupku izrade strategije. Nakon što Savet na sednici usvoji nacrt projektnog zadatka, lokalna samouprava u saradnji sa odeljenjem za javne nabavke pokreće postupak javne nabavke za izradu strategije.

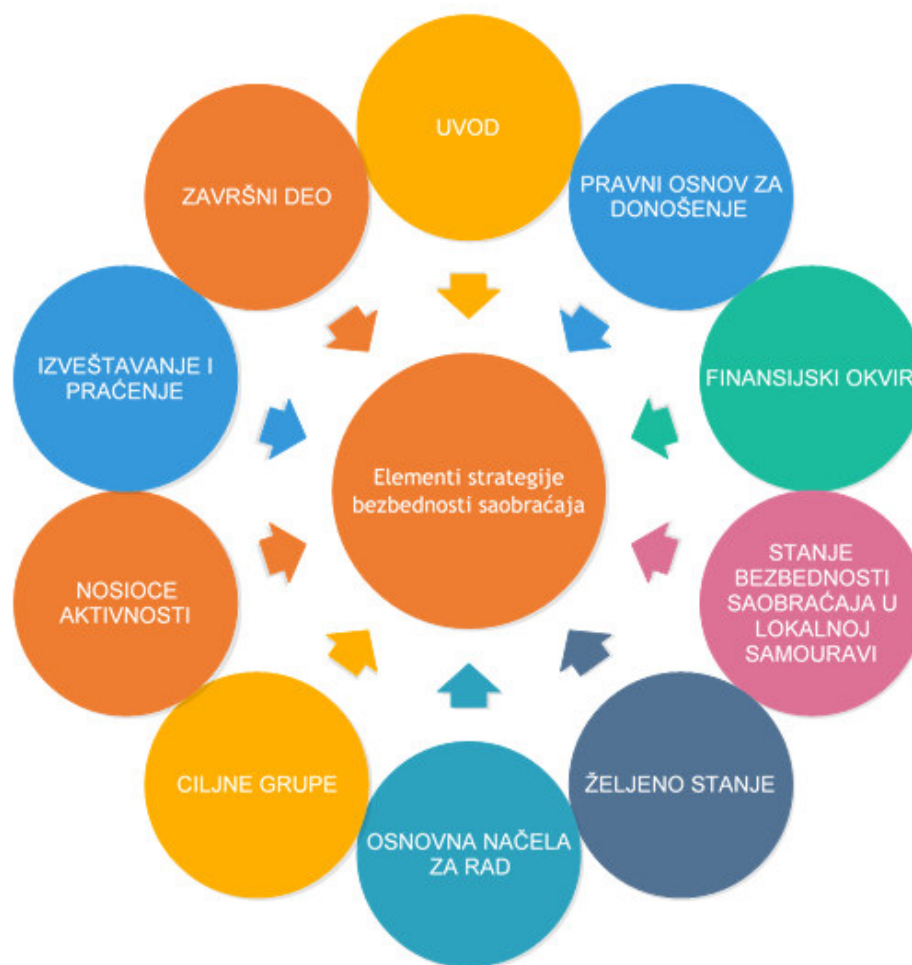
Potrebno je da Savet imenuje najmanje jednog svog predstavika koji će biti zadužen za praćenje toka izrade strategije. To lice, nakog završetka projekta, dobiće zadatak da bude izvestilac na sednici opštinskog/gradskog veća kada se bude usvajao nacrt Strategije. Takođe, lice zaduženo za praćenje toka realizacije Strategije imaće zadatak da bude izvestilac i na sednici skuštine kada se strategija bude donosila.

Na kraju, posle uvajanja nacrtu strategije od strane skuštine, predsednik skuštine potpisuje zaključak o donošenju strategije, a lokalna samouprava prosleđuje nacrt Strategije službeni list na objavljivanje. Nakon ovog postupka, strategija postaje javni zvaničan dokument koga je potrebno objaviti na internet sajtu opštine/grada ili na oglasnoj tabli opštine/grada.

3. KLJUČNI ELEMENTI STRATEGIJE BEZBEDNOSTI SAOBRAĆAJA I PROBLEMI U NJHOVOJ IMPLEMENTACIJI

Zakonom je definisano, da strategija koju donosi lokalna samouprava mora biti usklađena sa Nacionalnom strategijom. Tu se pre svega misli na to da lokalna strategija mora sadržati sve elemente koje ima i Nacionalna.

Na slici su prikazani ključni elementi strategije koju donosi lokalna samouprava. Nakon toga, biće dati komentari za elemente kod kojih se javljalo najviše problema prilikom izrade Strategije bezbednosti saobraćaja u opštini/gradu.

Osnovni elementi Strategije bezbednosti saobraćaja u lokalnoj samoupravi

U delu koji se odnosi na stanje bezbednosti saobraćaja, zatečeni su problemi u vezi sa dobijanjem podataka od strane nadležne policijske stanice u lokalnoj samoupravi. Često se u praksi može dobiti informacija prema kojoj predstavnici lokalne policijske stanice ističu da su ti podaci "službena tajna" i da se oni ne mogu dobiti bez saglasnosti MUP-a Republike Srbije.

Problem u vezi sa dobijanjem podataka za izradu analize stanje bezbednosti saobraćaja može biti prevaziđen na dva načina. Prvi način je da se sa sajta Agencije za bezbednost saobraćaja, iz Jedinственe baze podataka selektuju i preuzmu opšti podaci koji se mogu iskoristiti u izradi analize stanja bezbednosti saobraćaja. Drugi način je da se Zaključkom Saveta dostavi zahtev Upravi saobraćajne policije MUP-a Republike da ona odobri korišćenje podataka o saobraćajnim nezgodama isključivo u svrhu izrade strategije bezbednosti saobraćaja u lokalnoj samoupravi.

Kod dela koji se odnosi na željeno stanje, potrebno je uraditi projekciju kratkoročnih i dugoročnih ciljeva na način kako je to urađeno u Nacionalnoj strategiji. Dakle, potrebno je osvrnuti se na ukupan broj poginulih lica, lako i teško povređenih lica, ukupan broj poginule i povređene dece i nakon toga uraditi projekcije za 2020. godinu u odnosu na podatke iz 2011. godine. Kratkoročni ciljevi sadrže predlog urgentnih mera, a dugoročni ciljevi suštinski treba da prate kratkoročne ciljeve.

Deo koji se odnosi na ciljne grupe treba detaljno isplanirati na osnovu statističkih podataka o stradanju pojedinih kategorija učesnika u saobraćajnim nezgodama. Ukoliko su određene kategorije ranjivih učesnika u saobraćaju značajno ugroženije, podrazumeva se da njima treba najviše aktivnosti posvetiti u funkciji unapređenja stanja bezbednosti saobraćaja. Posebno je bitno, da aktivnostima budu obuhvaćene sve kategorije učesnika u saobraćaju, bez obzira na stepen njihove pojedinačne ugroženosti.

Koje će aktivnosti realizovati pojedini subjekti, najlakše je odrediti Akcionim planom bezbednosti saobraćaja. Strategija treba da sadrži puni naziv subjekta i detaljan opis svih poslova koji će on realizovati u funkciji unapređenja bezbednosti saobraćaja. Akcionim planom potrebno je precizirati koju aktivnosti subjekat realizuje u određenoj godini i potrebno je definisati odgovarajući indikator za merenje kvaliteta realizacije te aktivnosti. Akcioni plan pored naziva subjekta koji sprovodi aktivnosti mora sadržati i nazive subjekata koji će takođe biti uključeni u realizaciju navedene aktivnosti.

Izveštavanje i praćenje toka realizacije je veoma značajan element koji treba da omogući to da strategija ne ostane samo slovo na papiru. Savet treba da odredi jednog člana koji će biti zadužen za praćenje toka realizacije i za izradu periodičnih izveštaja o preduzetim aktivnostima. Samo na ovaj način, nadležni će biti u mogućnosti da pravovremeno koordiniraju svoj rad na unapređenju bezbednosti saobraćaja i da omoguće da svi subjekti rade kvalitetno i pravovremeno. Često smo svesni da u praksi određenog broja gradova strategije ostaju samo puko slovo na papiru. Da bi se ovo izbeglo, savet treba periodično da izveštava skupštinu opštine/grada u postignutim rezultatima tokom sprovođenja aktivnosti iz strategije. Poželjno je takođe da izveštaji budu dostupni i javnosti, pa ih je potrebno periodično i objavljivati na internet sajtu opštine/grada. Nakon završetka perioda primene strategije, potrebno je uraditi izveštaj o celokupnoj reviziji primene strategije u lokalnoj samoupravi.

4. ZAKLJUČAK

Od početka primene Zakona prošlo je više od 5 godina i svega nekoliko lokalnih samouprava je uradilo Strategiju bezbednosti saobraćaja. Ovo nam govori da se ovoj temi ne daje dovoljno pažnje kod nas i zbog toga je potrebno da se aktivnosti na donošenju ovih dokumenata značajno podignu na viši nivo.

Uraditi i usvojiti strategiju nemoguće je bez političke volje i podrške. Donosiocima odluka potrebno je detaljno pojasniti značaj primene strateških dokumenata iz oblasti bezbednosti saobraćaja. Kod nas je prisutna praksa da se urade nacrti dokumenata, a da se nikada ne usvoje iz različitih razloga. Zbog toga je potrebno koristiti iskustva drugih lokalnih samouprava i međusobno komunicirati sa njima.

Veliki problem predstavlja to što Vlada Republike Srbije još uvek nije usvojila Nacionalni Akcioni plan bezbednosti saobraćaja na putevima. Zbog toga, lokalne samouprave nemaju osnov da urade ovaj dokument. Njima se preporučuje da donesu svoj Akcioni plani da ga usklade sa Nacionalnim planom kada on bude donošen. Zbog toga se usvoja Strategija bezbednosti saobraćaja, a nacrt Akcionog plana se izrađuje i pripremi a biće zvanično usvojen tek kada bude bio donet Nacionalni akcioni plan bezbednosti saobraćaja na putevima.

MOŽEMO VAM POMOĆI DA REŠITE PROBLEME BEZBEDNOSTI SAOBRAĆAJA!

Poslovno udruženje drumskog saobraćaja „Srbijatransport“

Beograd, Poenkareova 16

